

Postanowienie z dnia 21 lipca 2010 r.

III SW 99/10

1. Wydanie wyborcom przez obwodową komisję wyborczą nieostemplowanych kart do głosowania narusza art. 62 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467 ze zm.).

2. Nieskreślenie ze spisu wyborców osoby, której wydano zaświadczenie o prawie do głosowania od wyborcy jest niezgodne z art. 34 pkt 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Niezabezpieczenie wlotu do urny wyborczej po zakończeniu głosowania w obwodowej komisji wyborczej i otwarciu urny przez przewodniczącego komisji, bez komisyjnego sprawdzenia pieczęci, stanowi naruszenie art. 61 ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Halina Kiryło (sprawozdawca), Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 lipca 2010 r. sprawy z protestu wyborczego Agnieszki W. przeciwko ważności wyborów prezydenckich, przy udziale: 1) Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, 2) Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej Nr 14 w Łodzi, 3) Prokuratora Generalnego

p o s t a n o w i ł:

1. wyrazić opinię, że zarzuty protestu naruszenia art. 62 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 51 ust. 1; art. 34 pkt 1 oraz art. 61 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467) są uzasadnione, jednakże naruszenia te nie miały wpływu na wynik wyborów;

2. wyrazić opinię, że zarzuty protestu naruszenia art. 16 ust.5, art. 50 ust. 1, art. 57 ust. 1 i 2, art. 62 ust. 1 pkt 1 oraz art. 63 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia z dnia 27

września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467) są bezzasadne;

3. pozostawić protest bez dalszego biegu odnośnie do pozostałych zarzutów.

U z a s a d n i e n i e

Zgodnie z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Agnieszka W. wniosła protest przeciwko wyborowi Prezydenta RP, zarzucając wielokrotne naruszenia przepisów ustawy w okręgu wyborczym numer 14 w Łodzi, które miały wpływ na wynik wyborów i domagając się stwierdzenia nieważności wyboru.

Wnosząca protest zarzuciła, że: 1) dopuszczono się naruszenia art. 16 ust. 5 ustawy polegającego na tym, że formularz zgłoszenia kandydatów na członków komisji obwodowych w Łodzi znacząco odbiegał od urzędowego wzoru, gdyż brakowało w nim określenia komitetu kierującego kandydata oraz podpisu pełnomocników wyborczych lub osób upoważnionych, co sprawiło, iż członkowie komisji nie wiedzieli, jakie sztaby wyborcze reprezentują, a komisje obsadzone są osobami innymi niż faktycznie wytypowane przez sztaby wyborcze; 2) brak było jakiegokolwiek oznaczenia spisu wyborców głosujących na podstawie zaświadczeń, dopisywanych przez obwodowe komisje wyborcze (spis nie posiadał pieczęci Urzędu Miasta ani OKW oraz nie był w żaden inny sposób oznaczony jako dokument sporządzony przez obwodowe komisje wyborcze); 3) lokale obwodowych komisji wyborczych były źle oznakowane, a wyborcy nie byli informowani o zmianach lokali, co utrudniało udział w głosowaniu; 4) w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 267 naruszono przepis art. 50 ustawy przez zaniechanie legitymowania wyborców przed wręczeniem im kart do głosowania i dopiero po interwencji męża zaufania wyeliminowano tę nieprawidłowość; 5) w Obwodowych Komisjach Wyborczych Nr 38, Nr 57 i Nr 253 naruszono przepis art. 57 ust. 1 (powinno być - ust. 2) ustawy przez próbę uniemożliwienia mężom zaufania obecności w lokalach wyborczych; 6) w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 217 naruszono przepis art. 57 ust. 2 (powinno być - ust.1) ustawy, gdyż w trakcie głosowania w lokalu wyborczym pozostał tylko jeden członek komisji; 7) w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 183 naruszono przepis art. 62 ust. 1 ustawy przez zniszczenie przez jednego z członków komisji karty do głosowania omyłkowo wrzuconej przez wyborcę do urny Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 184 mającej swój lokal w

tym samym budynku; 8) dopuszczono się licznych naruszeń art. 63 ust. 2 pkt 5 ustawy polegających na tym, że w Obwodowych Komisjach Wyborczych Nr 91, Nr 185 i Nr 312 nie wpisano zarzutów mężów zaufania do protokołu głosowania, w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 23 zgłoszone zarzuty męża zaufania zostały usunięte z protokołu, zaś w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 349 uniemożliwiono mężowi zaufania pełny wgląd do protokołu głosowania; 9) w Obwodowych Komisjach Wyborczych Nr 30 i Nr 297 stwierdzono odpowiednio cztery i trzy głosy nieważne z powodu braku stempla komisji na oddanych kartach do głosowania; 10) doszło do rozbieżności pomiędzy liczbą dopisanych do spisu wyborców osób a liczbą dołączonych do protokołów głosowania zaświadczeń o prawie do głosowania, gdyż w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 361 dopisano do spisu wyborców 16 osób, a załączono 15 zaświadczeń o prawie do głosowania, zaś w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 156 dopisano do spisu wyborców 19 osób, a załączono 20 zaświadczeń o prawie do głosowania (przy czym w tej ostatniej komisji zaświadczenie przedłożył wyborca niewykreślony ze spisu wyborców), czym naruszono art. 34 ustawy; 11) w dzielnicy Łódź - Polesie skreślono ze spisu wyborców 8.000 osób, zaś wydano jedynie 5.000 zaświadczeń o prawie do głosowania, a nadto w jednej z komisji wyborczych wyborca stwierdził, iż w spisie zamieszczone jest nazwisko jego zmarłego sąsiada; należałoby zatem sprawdzić prawidłowość sporządzonych spisów wyborców; 12) w wielu obwodowych komisjach wyborczych nie wywieszono informacji o składzie komisji, czym naruszono punkt 7 podpunkt 4 załącznika do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2010 r., zawierającego wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące zadań i trybu pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania w wyborach na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r.; 13) w Obwodowych Komisjach Wyborczych Nr 250 i Nr 239 naruszono punkt 13 podpunkt 3 wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej przez stemplowanie kart do głosowania przed dniem głosowania oraz w trakcie trwania głosowania; 14) pieczęć oraz dostęp do czystych kart głosowania nie były przepisowo zabezpieczone; 15) naruszono art. 56 ustawy, gdyż w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 38 urna wyborcza była niezabezpieczona przez cały czas głosowania, w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 162 brak było zabezpieczenia wlotu do urny przed otwarciem, zaś w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 312 nie zabezpieczono wlotu do urny po zamknięciu lokalu wyborczego, a przewodniczący komisji otworzył urnę sam, bez komisyjnego sprawdzenia pieczęci.

Państwowa Komisja Wyborcza przedstawiając swoje stanowisko w sprawie stwierdziła, że do Komisji nie wpłynęły żadne informacje na temat zarzucanych w proteście nieprawidłowości w przebiegu głosowania na obszarze właściwości Okręgowej Komisji Wyborczej Nr 14 w Łodzi, a wnosząca protest nie przedstawiła dowodów ani nie uprawdopodobniła, aby nieprawidłowości te miały wpływ na wynik wyborów. Jeśli nawet doszło do opisanego w proteście incydentu zniszczenia karty do głosowania, to powyższe naruszenie przepisów ustawy nie miało wpływu zarówno na wynik głosowania (skoro zniszczony głos był nieważny) jak i na wynik wyborów.

Okręgowa Komisja Wyborcza Nr 14 w Łodzi ustosunkowując się do treści protestu wyraziła pogląd o bezzasadności zarzutów zawartych w punktach 1, 2 i ogólnikowym sformułowaniu przez wnoszącą protest zarzutów zawartych w punktach 3, 14 i 15 oraz stwierdziła, iż o ile doszło do pozostałych - opisanych w proteście - naruszeń przepisów ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, to nie miały one wpływu na wynik wyborów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 129 Konstytucji RP wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie. Artykuł 73 ust. 3 ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467) stanowi, że wnoszący protest powinien sformułować zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty. W świetle art. 72 ust. 1 ustawy przedmiotem zarzutów może być naruszenie przepisów tegoż aktu lub dopuszczenie się przestępstwa przeciwko wyborom, jeżeli to naruszenie lub przestępstwo miało wpływ na wynik wyborów. W myśl art. 74 ust. 1 ustawy, jeżeli protest nie spełnia warunków wymienionych w art. 73, Sąd Najwyższy pozostawia go bez dalszego biegu.

Spośród sformułowanych przez wnoszącą protest zarzutów uzasadnione są zarzuty wskazane w punkcie 9 oraz częściowo w punkcie 10 i 15 protestu.

Fakt wydania przez Obwodową Komisję Wyborczą Nr 30 czterech, a przez Obwodową Komisję Wyborczą Nr 287 trzech, nieostemplowanych kart do głosowania i uznania głosów oddanych na tych kartach za nieważne znajduje potwierdzenie w treści protokołów głosowania tych komisji. Tym samym zostały naruszone przepisy

art. 62 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 51 ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z wskazanymi unormowaniami wyborca powinien otrzymać od obwodowej komisji wyborczej kartę do głosowania opatrzoną jej pieczęcią. Głosy oddane na kartach do głosowania innych niż urzędowo ustalone lub nieopatrzone pieczęcią obwodowej komisji wyborczej są zaś nieważne. Stwierdzone naruszenie przepisów ustawy nie miało jednak wpływu na wynik wyborów z uwagi na dużą różnicę głosów otrzymanych przez obydwu kandydatów na urząd Prezydenta RP.

Okręgowa Komisja Wyborcza Nr 14 w Łodzi w odpowiedzi na protest przyznała, iż w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 156 odebrano zaświadczenie o prawie do głosowania od wyborcy uprzednio nieskreślonego ze spisu wyborców. Tymczasem w myśl art. 34 pkt 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej organ sporządzający spis wyborców powinien skreślić ze spisu osoby, którym wydano zaświadczenie o prawie do głosowania. Niedopełnienie tego obowiązku stanowiło naruszenie powołanego przepisu. Naruszenie to nie miało jednak wpływu na wynik wyborów, a nawet na wyniki głosowania w obwodzie, gdyż odebranie wyborcy wspomnianego zaświadczenia uniemożliwiło mu ponowne głosowanie na podstawie tego dokumentu. Natomiast większa liczba osób dopisanych do spisu wyborców od liczby dołączonych zaświadczeń o prawie do głosowania w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 361 nie dowodzi naruszenia przepisów ustawy, skoro w świetle art. 39a tego aktu obwodowa komisja wyborcza dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców nie tylko osoby głosujące na podstawie wspomnianych zaświadczeń.

W odpowiedzi Okręgowej Komisji Wyborczej Nr 14 w Łodzi na niniejszy protest potwierdzono również słuszność zgłoszonego w nim zarzutu niezabezpieczenia wlotu do urny wyborczej po zakończeniu głosowania w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 312 i otwarcia urny przez przewodniczącego OKW bez komisyjnego sprawdzenia pieczęci. Opisane zachowanie naruszało przepis art. 61 ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi, że otwarcie urny wyborczej powinno odbywać się komisyjnie. Jednakże i to naruszenie nie miało wpływu na wyniki głosowania w obwodzie oraz na wynik wyborów, skoro wnosząca protest nie zarzuca (a tym bardziej nie dowodzi) nieprawidłowości w rozliczeniu kart do głosowania w tejże komisji.

Bezzasadne są natomiast zarzuty sformułowane w punktach 1, 4, 5, 6, 7 i 8 protestu.

Zgodnie z art. 16 ust. 5 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej sposób zgłaszania kandydatów, wzór zgłoszenia oraz szczegółowe zasady powoływania obwodowych komisji wyborczych, w tym tryb przeprowadzania losowania, określa, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw administracji publicznej. Prawdą jest, że wzór zgłoszenia kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych, stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 sierpnia 2000r. w sprawie powoływania obwodowych komisji wyborczych w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 72, poz. 847 ze zm.) przewiduje obowiązek zamieszczenia w tym dokumencie oznaczenia komitetu wyborczego kandydata na Prezydenta, zgłaszającego kandydata na członka komisji oraz oznaczenia osoby dokonującej zgłoszenia. Wbrew podniesionemu przez wnoszącą protest i niepopartemu żadnym dowodem zarzutowi, przedłożony na żądanie Sądu Najwyższego przez Okręgową Komisję Wyborczą Nr 14 w Łodzi formularz „zgłoszenia kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych w Łodzi w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r.” spełnia powyższe wymagania.

Bezzasadny jest też zarzut naruszenia przez Obwodową Komisję Wyborczą Nr 267 przepisu art. 50 ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl którego przed przystąpieniem do głosowania wyborca okazuje obwodowej komisji wyborczej dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości. W przedłożonym Sądowi Najwyższemu protokole głosowania tej komisji brak bowiem adnotacji o wniesieniu przez męża zaufania zastrzeżeń co do sposobu legitymowania wyborców przed przystąpieniem do głosowania. Jeśli tego rodzaju nieprawidłowości zostały zauważone przez męża zaufania, powinien on zgłosić stosowne uwagi do protokołu głosowania. Wnosząca protest nie przedstawiła ani nie wskazała żadnych innych dowodów na poparcie swojego zarzutu przyznając, że informacje na temat wszystkich nieprawidłowości w sposobie przeprowadzenia głosowania na obszarze właściwości Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 14 w Łodzi pochodzą od mężów zaufania.

Protokoły głosowań Obwodowych Komisji Wyborczych Nr 38, Nr 57 i Nr 253 nie zawierają również jakichkolwiek uwag mężów zaufania na temat uniemożliwiania im przebywania w lokalach tych komisji w dniu głosowania, co oznaczałoby naruszenie przepisu art. 57 ust. 2 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Tym samym wnosząca protest nie udowodniła słuszności stawianego zarzutu. Podobnie w protokóle głosowania Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 217 brak jest adnotacji o zgłaszaniu przez męża zaufania zastrzeżeń odnośnie do obecności w lokalu wyborczym - od chwili rozpoczęcia głosowania do chwili ustalenia jego wyników - co najmniej trzech członków komisji (w tym jej przewodniczącego lub zastępcy), jak wymaga tego przepis art. 57 ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Zatem i ten zarzut protestu należy uznać za bezzasadny.

W kwestii zarzutu punktu 7 protestu należy stwierdzić, że Okręgowa Komisja Wyborcza Nr 14 w Łodzi w odpowiedzi na protest przyznała fakt usytuowania lokali wyborczych Obwodowych Komisji Wyborczej Nr 183 i Nr 184 w budynku Szkoły Podstawowej Nr 42, jednak z treści protokołów głosowania tych komisji nie wynika, aby opisana sytuacja utrudniała wyborcom głosowanie i była powodem jakichkolwiek uwag mężów zaufania. Jeśli doszłoby do oddania przez wyborcę głosu na karcie opatrzonej pieczęcią innej obwodowej komisji wyborczej niż ta, w której głosował, głos ten byłby nieważny w świetle art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Podarcie przez członka komisji oddanej w tych warunkach karty do głosowania stanowiłoby naruszenie przepisów wydanego na podstawie art. 66b ustawy rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 października 2000 r. w sprawie sposobu przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 83, poz. 944 ze zm.), traktujących wykorzystane i niewykorzystane karty do głosowania jako dokumenty z wyborów, podlegające przekazaniu przez obwodowe komisje wyborcze, jako depozyt, odpowiednio do miejsca działania wójta (burmistrza, prezydenta miasta), a po upływie 30 dni od podjęcia przez Sąd Najwyższy ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie ważności wyboru Prezydenta RP - podlegające zniszczeniu przez kierownika właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Krajowego Biura Wyborczego w sposób uzgodniony z dyrektorem właściwego archiwum państwowego. Rzecz w tym, że zarzucane przez wnoszącą protest zdarzenie nie znajduje potwierdzenia w uwagach mężów zaufania do protokołów głosowań wymienionych komisji.

Wreszcie odnośnie do naruszenia przepisu art. 63 ust. 2 pkt 5 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym sporządzając protokół głosowania obwodowa komisja wyborcza powinna zamieścić w nim ewentualne zarzuty wniesione przez mężów zaufania, wypada stwierdzić, że wbrew twierdzeniom wnoszącej protest, w Obwodowych Komisjach Wyborczych Nr 23 i Nr 349 zarzuty

takie zostały zamieszczone w protokołach głosowań, a w przypadku Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 312 - jak wynika z pisemnego oświadczenia członków komisji - zastrzeżenia męża zaufania zostały zgłoszone przezeń już po sporządzeniu przez komisję elektronicznego protokołu głosowania, jednak stanowią one (wraz z powyższym wyjaśnieniem) załącznik do protokołu. W protokołach Obwodowych Komisji Wyborczych Nr 91 i Nr 185 brak jest wprawdzie adnotacji o ewentualnych zarzutach mężów zaufania, jednakże wnosząca protest nie przedstawiła żadnego dowodu dla wykazania, że wspomniani mężowie zaufania chcieli zgłosić swoje uwagi do prac komisji, lecz uniemożliwiono im to z naruszeniem wskazanego przepisu.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd Najwyższy z mocy art. 75 ust. 1 i 1a ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wyraził swoją opinię o zasadności zarzutów protestu jak w punkcie 1 i 2 sentencji postanowienia.

Odnosnie do pozostałych zarzutów protestu należy zauważyć, że nie spełniają one wymagań określonych w art. 73 ust. 3 tej ustawy. I tak zarzuty dotyczące braku ostemplowania załączonych do spisu wyborców formularzy do wpisywania osób głosujących na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania (punkt 2 protestu) oraz godzin stemplowania przez obwodowe komisje wyborcze kart do głosowania (punkt 13 protestu) nie odpowiadają treścią żadnemu przepisowi ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Zarzuty złego oznakowania lokali wyborczych i nieinformowania wyborców o zmianach siedziby obwodowych komisji wyborczych (punkt 3 protestu), niezamieszczenia informacji o składach obwodowych komisji wyborczych (punkt 12 protestu), niezabezpieczenia pieczęci komisji i kart do głosowania (punkt 14 protestu) oraz złego zabezpieczenia urn wyborczych w lokalach Obwodowych Komisji Wyborczych Nr 38 i Nr 162 (punkt 15 protestu) są sformułowane w sposób bardzo ogólny i nieoparte żadnymi dowodami. Sformułowany w punkcie 11 protestu zarzut różnicy w liczbie osób skreślonych ze spisu wyborców dzielnicy Łódź - Podlesie i liczbie wydanych zaświadczeń o prawie do głosowania nie dowodzi naruszenia przepisów ustawy, gdyż w myśl jej art. 34 skreślenie ze spisu następuje nie tylko w przypadku wydania wyborcy tego rodzaju dokumentu. Natomiast podniesiony w tymże punkcie protestu zarzut nieskreślenia ze spisu zmarłego wyborcy nie został poparty żadnymi dowodami.

Odnosnie do zarzutów niespełniających wymagań z art. 73 ust. 3 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należało orzec o pozostawieniu protestu w tej części bez dalszego biegu, stosownie do art. 74 ust. 1 powołanego aktu.

